Josep Campos Rius
Mònica Font Torrens
Sergi Guerrero Muñoz
Quim Huguet Sevilla

Àrea de Docència i Recerca FCT

EDUCACIÓ EN VALORS EN LES ETAPES DE FORMACIÓ AL TENNIS

Paraules claus: educació, valors, superació, formació, desenvolupament, autoconfiança, respecte, col·laboració, treball en equip, humilitat, solidaritat, amistat i honestedat.

1. RESUM

Actualment els nens comencen a familiaritzar-se amb la competició en edats primerenques. És per això que creiem en una competició formativa amb l'objectiu de traslladar els valors de l'esport a la societat.

D'aquesta manera, els agents que més implicats es troben en la pràctica esportiva són: els pares, els entrenadors, els àrbitres i els directius.
Els pares, tot i tenir bones intencions, han de proporcionar pautes de comportament i activitats per fomentar la bona pràctica. A més, les seves expectatives han de ser neutrals, d'aquesta manera les expectatives del nen tindran més pes. Els entrenadors, han de tenir en compte valors per avaluar l'experiència i determinar les prioritats respecte al jugador, proposant filosofies d'entrenament relacionats amb els valors del tennis, l'actitud en la pista o les relacions interpersonals. Els àrbitres han d'ampliar els seu rol com jutges per facilitar l'activitat formativa en relació al reglament, així com fomentar la seva pròpia formació per proposar activitats pedagògiques i de comunicació. Per últim, els directius com a responsables de la filosofia i gestió de les activitats dels clubs de tennis.

En resum, la finalitat d'una educació en valors és formar tots els col·lectius relacionats amb l'esport per desenvolupar al nen/jugador des de totes les vessants (esportiva, social i formativa) vinculades a la pràctica esportiva.

2.- AGENTS IMPLICATS EN LA PRÀCTICA ESPORTIVA

Durant l'etapa d'iniciació al tennis els nens comparteixen protagonisme amb altres agents, molts d'ells adults. Cal, però, no perdre de vista que, tot i haver altres persones implicades en el procés educatiu, els nens són els beneficiaris i els primers protagonistes, i tots els esforços tenen que anar en direcció a aconseguir que aprofitin la seva etapa formativa (Diputació de Barcelona. 2011).

Considerem dos tipus d'agents implicats en la pràctica del tennis: els principals i els secundaris.

Agents principals:

- ***Pares***: els pares han de ser considerats els agents o protagonistes més determinants per al correcte desenvolupament de qui practica el tennis base.
- ***Entrenadors***: els entrenadors tenen que liderar el procés educatiu del tennis base.
- ***Àrbitres***: quan parlem de nens/es es fa necessari ampliar el rol de l'àrbitre per intentar que facin una tasca formativa en quant al reglament, i també puguin disposar d'eines pedagògiques necessàries per transmetre bé les seves decisions als nens/es i establir mesures útils per fer-los conscients de l'actitud que han d'adoptar en el terreny de joc per comportar-se més esportivament i seguint el reglament.

Agents Secundaris:

- ***Directius***: són els que marquen les pautes i orienten la tasca del centre o club esportiu. És un col·lectiu relativament allunyat dels nens/es a efectes pràctics, però exerceixen una gran influència en el desenvolupament ja que les seves decisions donen caràcter al club, i per tant a la seva metodologia i objectius.

- També podríem considerar agents implicats secundaris als *mitjans de comunicació i als esportistes d'elit.*

Educació en valors i agents implicats (elaboració pròpia)

3.- EL CAMÍ EDUCATIU EN VALORS EN EL TENNIS D'INICIACIÓ

A continuació, s'exposen diferents propostes per a pares, entrenadors, àrbitres i directius amb l'objectiu de traçar un camí educatiu d'èxit en quant als valors es refereix.

Propostes per a pares

Els pares solen jugar un paper important en la introducció i participació dels nens en el tennis. La majoria de les vegades les seves intencions són bones, però, per assegurar que la seva contribució és verdaderament positiva i constructiva, els entrenadors poden necessitar recordar periòdicament quines són les actituds i reaccions apropiades. Una altra manera efectiva i senzilla de canalitzar constructivament el recolzament dels pares és proporcionant "pautes de comportament" o "tasques".

Les expectatives paternes poden ser, o bé positives per al nen en l'esport, o transformar-se en una font de pressió i estrès que podrà interferir en la participació dels fills en l'esport. Les expectatives paternes baixes i altes estan relacionades amb un menor entusiasme per part dels nens, mentre que un nivell mitjà d'expectatives porta amb si major entusiasme per la participació esportiva.

Característiques paternes favorables segons la Diputació de Barcelona (2011):

Mostrar interès a tots els nivells
Recolzar, encoratjar, confiar
Posar els resultats en perspectiva; restant importància a la competició i la derrota; evitant centrar-se en les classificacions; transmetent valors
Moderar el seu rol com a pare, entre el nen i l'altre pare, en cas de que l'altre estigui més involucrat
Estar atent a les necessitats del nen
Fomentar la independència i autonomia del nen
Mostrar respecte pels jugadors i per els altres pares, els organitzadors, etc.
Conèixer si la filosofia i objectius dels entrenadors dels fills coincideixen amb els propis
Establir un decàleg i col·laborar amb l'entrenador
Escollir el club o escola que busqui els beneficis del nen des de tots els punts de vista
Animar que els fills practiquin esport per a si mateixos, no per als altres
Propiciar la pràctica conjunta de pares i fills
Difondre i reforçar els principis d'esportivitat i joc net
Entendre a l'adversari i l'àrbitre com elements sense els quals molts jocs i esports no es podrien

desenvolupar
Ajudar a entendre la victòria més com a superació d'un mateix que com eliminació del contrari
Aplaudir també les bones execucions dels adversaris dels fills, ser respectuosos amb els àrbitres, no insultar altres pares, etc.
Comentar les noticies dels mitjans de comunicació, de manera que aquestes es percebin amb més objectivitat

Caldria, segons Corrales, N., Coolen, M., Muixí, M. y Vidal, J., 2011 que s'impulsin mesures per sensibilitzar als pares amb la causa, fent-los partícips de la importància que té que un bon esportista compti amb aquests valors.

A continuació es proposen algunes d'aquestes mesures que podrien ser desenvolupades amb aquesta finalitat:

Organitzar xerrades amb un psicòleg sobre el control de les emociones. Així es podrà potenciar, per exemple, la superació a les frustracions, l'equilibri i l'autoconfiança.
Fer seminaris amb grups reduïts de pares sobre com afecta el comportament dels pares al jugador en la pista. Això podria ajudar a crear un vincle pare - fill com un recolzament moral, per augmentar la motivació del fill i reflexar-se així en una millora de rendiment i resultats.
Mitjançant una pel·lícula que serveixi d'exemple, veient una situació basada en fets reals o ficticis, es podrien analitzar i enfortir punts importants de la relació pare - fill.
Fer un clínic amb algun professional de referència, on els pares puguin preguntar a una persona referent a la seva opinió personal sobre les actituds d'ells mateixos o dels nens. D'aquesta manera els pares potenciarien la seva autoconfiança i la dels seus fills, aprenent així a saber portar de forma més correcta situacions complicades amb les què es puguin trobar.
A través d'un joc amb els pares s'intenta crear una situació real per enfrontar-los amb els seus propis comportaments i observar així, les influències que poden exercir en el joc dels seus fills. D'aquesta manera els pares s'adonen de què és el que poden millorar, i què és el que provoquen amb els seus comportaments. Això potenciaria el respecte, l'autoconfiança, la superació a les frustracions i la motivació entre altres valors.

<u>Propostes per a entrenadors</u>

Les conductes de l'entrenador reflecteixen els seus valors sobre el tennis, l'entrenament i les relacions. Els valors són mitjans pels quals els entrenadors avaluen les seves experiències i determinen les prioritats que justifiquen la seva conducta. Són més profunds que les opinions i les creences i es consideren com concepcions generals relativament estables sobre el que els entrenadors creuen important. Els valors tenen un sentit de pertinença, compromís i convicció, i fonamenten les diferents filosofies d'entrenament.

Una filosofia d'entrenament ha d'incloure valors relatius a les raons per les quals es juga al tennis, el rol del tennis en la vida del nen, el paper de la competició, les relacions interpersonals, actituds davant les regles, conductes en la pràctica, etc.

Els valors dels entrenadors també influiran en els objectius que fixen per aconseguir el seu èxit professional i personal. Pot ser que encara el procés d'establiment d'objectius sigui igual en dos entrenadors, les metes que siguin desitjables i assolibles per a uns poden no ser-ho per a altres.

Característiques favorables de l'entrenador segons la Diputació de Barcelona (2011) :

Estar preparats i ser capaços d'aprendre tota la seva vida
Intentar ser autònoms i responsables del seu treball
Els entrenadors tenen que ser competents professionalment
Han de promocionar el joc net
No utilitzar l'abús de poder
Definir clarament els valors que es volen transmetre
Ser coherents: les accions han de coincidir amb les paraules
Els entrenadors són models de rol, ¡I tenen que ser bons models!
Han de respectar la confidencialitat
Establir espais per reunir-se amb els pares
És fonamental mantenir normes personals adequades (per exemple complir les promeses)
Reconèixer la responsabilitat que un té davant el tennis. No criticar a col·legues ni a alumnes
Individualitzar el procés d'entrenament atenent a les necessitats de la persona
Un ambient d'aprenentatge positiu i inclusiu ha de caracteritzar totes les sessions d'entrenament
Els entrenadors han de fomentar la independència dels alumnes sol·licitant les seves opinions i proporcionant oportunitats per solucionar problemes
Comunicar-se de forma eficient
Actuar amb coherència en tot moment, ja que els alumnes necessiten un codi de conducta al qual atendre
Entendre que la competició és molt més que guanyar
Assumir que s'ha d'intervenir en els conflictes quan els implicats, que són persones al seu càrrec, els resolen de forma violenta
Comentar les notícies esportives per ajudar a que els alumnes interpretin més objectivament els esdeveniments esportius

Amb l'objectiu de transmetre de la manera més directa possible els diferents valors als tennistes a través dels entrenadors, seria oportú proposar com a mesura de difusió un curs formatiu (o incloure'l en formació inicial de tècnics). El contingut hauria d'instruir d'una forma completa als entrenadors en matèria de valors i factors protectors. De manera que, a partir dels coneixements teòrics, siguin capaços de posar en pràctica la transmissió de valors a partir d'exercicis tècnics, tàctics i col·lectius englobats habitualment en un entrenament corrent (Corrales, N., Coolen, M., Muixí, M. y Vidal, J., 2011).

És important el fet que s'integri la formació en els entrenaments de forma constant i sense que suposi per al nen un element o factor de rebuig, sinó que el percebi com una cosa que li pot aportar beneficis que l'ajudin a poder arribar a ser un bon jugador i una persona competent en tot allò que faci.

Propostes per a àrbitres

Tradicionalment es considera que un àrbitre ha de valorar si hi ha una transgressió del reglament i sancionar al jugador. Però quan parlem de nens que juguen al tennis o a qualsevol altre esport és bo ampliar el rol de l'àrbitre per intentar que acabin facilitant una tasca formativa respecte al reglament. I també que puguin disposar d'eines pedagògiques necessàries per transmetre bé les seves decisions arbitrals, i establir mesures útils de cara als nens per a fer-los conscients dels canvis d'actitud que s'hauria d'adoptar a la pista de tennis per comportar-se més esportivament seguint el reglament.

Característiques favorables de l'àrbitre segons la Diputació de Barcelona (2011):

Aplicar el reglament amb neutralitat i justícia
Explicar als nens les decisions arbitrals
Fer de mediador en els possibles conflictes que es poden produir
Actuar com model coherent davant dels nens
Formar-se adequadament i reciclar-se
Garantir el principi d'imparcialitat
Ser coherent en les decisions i mantenir un criteri coherent
Adoptar un paper formatiu davant el reglament
Fer-se respectar, però al mateix temps ser conciliador en casos de discrepància
Centrar tots els esforços a fer del tennis una eina d'aprenentatge del reglament i diversió a través de la seva correcta aplicació

Per tant, els àrbitres juguen a través del seu rol un paper crucial en referència a la transmissió de valors. Ells representen l'autoritat i la disciplina i és doncs des d'aquest punt que s'ha d'aprofitar el propi rol de l'àrbitre per impulsar propostes que potenciïn i sostinguin el compliment de certes normes que portin intrínseques en ell un valor.

És necessari que la tasca d'aquests tant dins com fora de les pistes sigui més notòria pel que fa a promoure les bones conductes i castigar o penalitzar les dolentes (Corrales, N., Coolen, M., Muixí, M. y Vidal, J., 2011). S'hauria de fer més èmfasi en la importància que té per els tennistes que el seu entorn sigui favorable perquè es desenvolupi plenament, tenint un bon clima de treball i sentint-se a gust en la pista i fora d'ella.

Per això, seria oportú que els àrbitres rebessin una formació específica de com treballar dintre i fora de les pistes a nivell de transmissió de valors, com s'està fent ja en altres federacions esportives, i poc a poc s'està realitzant la figura de l'àrbitre formador en l'àmbit del tennis.

Propostes per a directius

És un col·lectiu relativament allunyat dels nens/es a efectes pràctics, però exerceixen una gran influència en el desenvolupament ja que les seves decisions donen caràcter al club, i per tant a la seva metodologia i objectius.

Característiques favorables del directiu segons Diputació de Barcelona, 2011:

Deixar clares les directrius principals que orienten els altres membres del club de tennis cap a una mateixa filosofia de club
Considerar que l'entitat o club que dirigeixen ha de permetre formar i educar en valors a tots els seus integrants
Redactar normes internes clares
Garantir que els entrenadors del club tenen les competències personals i professionals adequades per al grup de nens amb els que estan treballant
Proposar el màxim d'accions i projectes que permetin entendre els valors del tennis
Garantir fórmules competitives que fomenten el repte i la superació, i no només la victòria
Ser conseqüents, constants i coherents
Intentar que no es manipulin políticament els esdeveniments esportius que es puguin desenvolupar al club
Buscar fórmules per unir els treballadors del club

4.- CONCLUSIÓ

Cal compartir els valors des de la convicció de que tots junts podem avançar més ràpidament que no pas cadascú pel seu compte.

La principal pregunta sense resoldre era, és possible aportar "un granet de sorra" al tennis i a la societat amb l'educació en valors? La resposta és, sí, és possible. Però sense pressa i sense pausa, la impaciència ens pot portar a cometre errors en el camí.

La clau està en un mateix. Hem d'autorevisarnos per poder transmetre valors a través del nostre exemple:

> "Eduquem pel que som" (Escuela Española de Desarrollo transpersonal, 2011)
> "S'aprèn a apreciar els bons valors degustant-los, igual que aprenem a valorar els bons vins tastant-los" (Adela Cortina, 2007)

Reflexionar sobre els valors i "convidar" als altres a fer-ho, ha estat un procés de desenvolupament personal a través d'aquest article.

Hem vist amb més claredat el potencial de l'esport i del tennis com eina educativa si sabem plantejar des d'un punt de vista integral.

5.- BIBLIOGRAFIA

Cabrera, D. y Ruiz, G. (2004). Los valores en el deporte. Revista de Educación, número 335, pp. 9-19.
Cortina, A. (2007). Ética de la razón cordial. Educar en la ciudadanía en el siglo XXI. Oviedo. Ediciones Nobel.
Crespo, M., y Reid, M., (2009). Entrenamiento de Tenistas Iniciantes e Intermedios. The International Tennis Federation. ITF Ltd.
Diputació de Barcelona (2011). L'educació en valors a través de l'esport. Recursos per als diferents agents esportius. Colecció Estudis. Sèrie Esports.

6.- ALTRES MATERIALS

Corrales, N., Coolen, M., Muixí, M. y Vidal, J. (*Tutors:* Campos, J. y Soldevila, A.). (2011). Estudio: La transmisión de valores en el tenis de iniciación. Col.legi Oficial de Psicòlegs de Catalunya y Federació Catalana de Tennis.
Escola Espanyola de Desenvolupament Transpersonal (2011). Apuntes Curso de Educación Transpersonal.
FCT: Federació Catalana de Tennis. (2011). Curs Instructor de Minitennis.
FCT: Federació Catalana de Tennis (2011): Curs de Tècnic d'Esport Nivell 1- Monitor Nacional de Tennis